

Volume 10 Issue 1, March 2026

sisaddergi@gmail.com

Makale Türü/Article Type: Araştırma/Research

Makale Gönderim Tarihi/Received Date: 14.10.2025

Makale Kabul Tarihi/Accepted Date: 23.02.2026

DOI: 10.30692/sisad.1803623

MEVLANA TÜRBEŚİ'NİN YURT DIŐI MÜZELERİNDE TESPİT EDİLEBİLEN KARAMANOĞULLARI BEYLİĞİ VE OSMANLI DÖNEMİ ÇİNİLERİ*

*The Karamanid and Ottoman Period Tiles Belonging to the Mevlana Tomb Identified in
Foreign Museums*

Hayal GÜLEÇ

Öğr. Gör.

Süleyman Demirel Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi A.B.D. Doktora Öğrencisi

ORCID ID: 0000-0001-7567-821X

hayalgulec@akdeniz.edu.tr

Süreyya EROĞLU BİLGİN

Prof. Dr.

Süleyman Demirel Üniversitesi

İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü

ORCID ID: 0000-0003-1430-1210

sureyyaeroglu@sdu.edu.tr

Atıf/Citation: Hayal Güleç ve Süreyya Eroğlu Bilgin, “Mevlana Türbesi’nin Yurt Dışı Müzelerinde Tespit Edilebilen Karamanoğulları Beyliği ve Osmanlı Dönemi Çinileri”, *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.10, S.1 Mart 2026, s.19-38.

* Bu makale, Hayal Güleç tarafından, Prof. Dr. Süreyya Eroğlu Bilgin danışmanlığında, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı’nda hazırlanmakta olan “Anadolu Beylikler Dönemi Mimarisinde Çini Süsleme” başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

Öz: Türk Çini Sanatı'nın birçok örneği günümüzde dünyanın çeşitli müzelerinde bulunmaktadır. Bu makale, Konya Mevlana Türbesi'ne ait Karamanoğulları ve Osmanlı Dönemi çinilerinin, yurt dışındaki müzelerde tespit edilebilen örneklerini tanıtmayı ve müzelere katılım yollarını vurgulamayı amaçlamaktadır. Türbe, 1274 tarihinde Selçuklu Hükümdarı III. Gıyaseddin Keyhüsrev (1264-1283) zamanında yaptırılmıştır. Yapı, inşa edildiği tarihten itibaren pek çok kez onarım görmüştür. Bu onarımlardan biri, 1396 yılında Karamanoğlu Alaeddin Ali Bey tarafından gerçekleştirilmiştir. Bir başka onarım ise Osmanlı Dönemi'nde, Sultan II. Mustafa'nın zamanında 1698 yılında yapılmıştır. Karamanoğulları döneminde türbenin çiniyle kaplanan kubbesi yenilenmiştir. Türbenin Karamanoğulları Dönemi'nde üretilen renkli sır tekniğindeki çinileri, döneminin üslup özelliklerini yansıtmaktadır. Osmanlı Dönemi çinileri ise 1698 tarihli tamirat sırasında, orijinal tasarıma sadık kalınarak İznik'te yeniden üretilmiştir. Çalışmada Londra'daki Victoria ve Albert Müzesi'nde 3, New York'taki Metropolitan Sanat Müzesi'nde 1, Los Angeles County Sanat Müzesi'nde 3, Paris'teki Louvre Müzesi'nde 1 ve Berlin İslam Sanatları Müzesi'nde 2 olmak üzere toplam 10 parça çini incelenmiştir. Araştırmaya konu olan çiniler, malzeme, ölçü, desen, motif ve renk açısından değerlendirilmiştir. Ayrıca bu çinilerin, müzelere katılım yolları hakkında bilgiler sunulmuştur. Mevlana Türbesi'nin yurt dışındaki örneklerinin varlığına dikkat çekilmesi, kültürel mirasın korunması ve tarihi eserlerin ait oldukları coğrafyada muhafaza edilmesinin vurgulanması açısından çok önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Mevlana Türbesi, Türk Çini Sanatı, Karamanoğulları Beyliği, Osmanlı Dönemi, Kültürel Miras, Köken Araştırması.

Abstract: Significant examples of Turkish tile art are currently preserved in museum collections across the world. This study focuses on the Karamanid and Ottoman period tiles of the Mevlana Tomb in Konya that are today identified in foreign museums and seeks to elucidate the processes through which these works entered museum collections. The tomb was constructed in 1274 during the reign of the Seljuk ruler III. Gıyaseddin Keyhüsrev and underwent several restorations in subsequent centuries. Among these, the intervention carried out in 1396 under the Karamanid ruler Alaeddin Ali Bey and the comprehensive restoration conducted in 1698 during the reign of Ottoman Sultan II. Mustafa are of particular significance. The dome tiles renewed during the Karamanid period were produced using the coloured-glaze technique and reflect the compositional and ornamental characteristics of their time. During the Ottoman restoration of 1698, the tiles were reproduced in İznik in accordance with the original decorative scheme, demonstrating a deliberate effort to preserve the established visual program. The study analyzes a total of ten tiles: three housed in the Victoria and Albert Museum (London), one in the Metropolitan Museum of Art (New York), three in the Los Angeles County Museum of Art, one in the Musée du Louvre (Paris), and two in the Museum für Islamische Kunst, Staatliche Museen zu Berlin. The tiles are examined with regard to material, dimensions, technique, composition, motifs, and color palette. In addition, their acquisition histories are assessed on the basis of museum records and provenance documentation. The findings reveal a conscious aesthetic continuity between periods and indicate that these architectural tiles entered the international art market in the late nineteenth and early twentieth centuries. By addressing both stylistic continuity and the mechanisms of dispersal into global collections, the study emphasizes the importance of evaluating architectural decorative elements within their original historical and cultural contexts. Furthermore, it contributes to broader discussions concerning cultural heritage preservation and the transnational circulation of architectural fragments.

Keywords: Mevlana Tomb, Turkish Tile Art, Karamanid Principality, Ottoman Period, Cultural Heritage, Provenance Research.

GİRİŞ

Mevlana Türbesi, Anadolu Selçuklu Dönemi'nde inşa edilmiş anıtsal bir yapı olarak gerek mimari kompozisyonu gerekse taşıdığı sembolik anlam katmanları bakımından Türk-İslam sanatı içerisinde müstesna bir konuma sahiptir.

1273 yılında vefat eden Mevlana'ya ait türbenin, Selçuklu Dönemi hükümdarlarından III. Gıyaseddin Keyhüsrev (1264-1283) zamanında, 1274 tarihinde yaptırıldığı bilinmektedir (Karamağralı, 1966, s.38; Eflaki, 1973, s.321; Karpuz, 2009, s.15; Kuban, 2002, s.348-351; Yağmurdu, 2023, s.68; Özönder, 1979; Bakırcı, 2007, s.194). İlk yapının mimarı Tebrizli Bedreddin'dir (Eflaki, 1973, s.375; Sönmez, 1995, s.457).

Mevlana Türbesi, ilk yapıldığı dönemden günümüze kadar çok kez tamirat görmüştür. Baldeken planlı mukarnaslı kubbe şeklindeki ilk türbe muhtemelen 1396'da Karamanoğlu Alaeddin Ali Bey zamanında, 16 dilimli bir kubbe ve üzerine bir külâh yaptırılarak yükseltilmiştir (Şikari, 1956, s.107; Konyalı, 1964, s.639; Aslanapa, 1989, s.207; Önder, 1950, s.76; Özönder, 1987, s.15; Karamağralı, 1966, s.41; Önkâl, 1996, s. 361; Önkâl, 2015, s.322; Bakırcı, 2007, s.195;

Dülgerler, 2006, s.159). Kaynaklara göre, günümüzde 25 m yüksekliğindeki türbenin, tavanında yer alan yıldız biçimli tonoz ve üzerinde yükselen kubbe, bugünkü külah seviyesine göre hayli aşağıda kalmaktadır. Bu durum, kubbenin ilk yapıya ait olduğunun; üstte yer alan dilimli gövde ile dilimli külahın ise sonradan yapıldığının göstergesidir. Ayrıca kubbeyi taşıyan kemer ve ayaklar da mimar Tebrizli Bedreddin'in 1274 yılında yaptığı ilk yapıya ait olmalıdır (Hakkı, 1952, s.577; Karamağaralı, 1966, s.39; Özönder, 1987, s.15). Karamanoğlu Alaeddin Ali Bey tarafından 1396 tarihinde yaptırılan tamiratta, dilimli kubbenin dış cephe duvarlarının renkli sır tekniğiyle yapılmış çinilerle kaplandığı kabul görmektedir (Önge, 1986, s.403; Bakırcı, 2020, s.546; Küçükdağ, 1996, s.182; Öztürk ve Baysal, 2022, s.322; Tuncer, 1992, s.103- 107; Dülgerler, 2006, s.156). Ayrıca yine Karamanoğulları Dönemi'nde, 1402 yılında Mehmet Bey tarafından türbede ve 1443 yılında İbrahim Bey tarafından türbe ve derviş hücrelerinde bazı tamiratların gerçekleştirildiği bilinmektedir (Özönder, 1987, s. 17; Yurtoğlu, 2024, s. 598; Uzluk, 1943, s.53-56; Uzluk, 1946, s.84-92; Salmani ve Tanrıkörur, 2024, s.308).

Günümüzde, firuze renkli düz çiniler ve lacivert zemin üzerine beyaz renkli ayet kuşağı ile kaplı olan Mevlana Türbesi, yapıldığı dönemden günümüze geçirdiği tamiratlarla değişikliğe uğramıştır (Özönder, 1987, s.16-39) (Resim 1). Türbenin çinileri, Karamanoğulları Dönemi'nden bu yana, Osmanlı döneminde 1698 – 1912 yılları arasında beş, Cumhuriyet Dönemi'nde de 1949, 1964 ve 2020 yılında üç defa olmak üzere toplam sekiz defa değiştirilmiştir (Öney, 1976, s.39; Bakırcı, 2020, s.549; Küçükdağ, 1996, s.183; Oğuzoğlu ve Mülâyim, 1984, s.115-124; Yetkin, 1972, s. 109). Bu bölümde ayrıntılı biçimde incelenen yapım ve onarım süreçleri, Mevlana Türbesi'nin çini programının tarihsel gelişim seyrini ortaya koymakta ve günümüzde yurt dışındaki müze koleksiyonlarında yer alan çinilerin hangi müdahale evreleriyle ilişkilendirilebileceğinin anlaşılmasına imkân tanımaktadır. Bu doğrultuda, çalışmada kronolojik veriler ile literatürden elde edilen değerlendirmeler bir arada ele alınmıştır. Böylece çinilerin kökenine ilişkin tespitlerin tarihsel bağlamı içerisinde analitik bir yaklaşımla değerlendirilmesine imkân sağlayan metodolojik bir zemin oluşturulmuştur.

Türk çini sanatına ait çok sayıda eser günümüzde dünyanın farklı coğrafyalarındaki müze koleksiyonlarında muhafaza edilmekte ve sergilenmektedir. Bu örnekler arasında, Karamanoğulları ve Osmanlı dönemlerine tarihlenen Konya'daki Mevlana Türbesi'ne ait çiniler de önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışma, Konya ili Karatay ilçesinde bulunan Mevlana Türbesi'nin dilimli kubbe kaplamasına ait çinilerin, yurt dışındaki müzelerde tespit edilebilen örneklerini inceleme konusu olarak ele almaktadır.

Araştırma kapsamında değerlendirilen çiniler; Londra'daki Victoria ve Albert Müzesi (Victoria and Albert Museum) ile Los Angeles County Sanat Müzesi'nde (Los Angeles County Museum of Art) üçer, Berlin İslam Sanatları Müzesi'nde (Museum für Islamische Kunst, Staatliche Museen zu Berlin) iki, New York'taki Metropolitan Sanat Müzesi'nde (Metropolitan Museum of Art) ve Paris'teki Louvre Müzesi'nde (Musée du Louvre) ise birer olmak üzere toplam on parçadan oluşmaktadır. Farklı coğrafyalarda yer alan önde gelen müze koleksiyonlarında bulunan bu örneklerin tanıtılması ve karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Söz konusu çinilerin uluslararası ölçekte tanınmış müzelerde korunuyor ve sergileniyor olması, hem eserlerin sanat tarihi literatüründeki yerini güçlendirmekte hem de araştırmanın bilimsel değerini ve özgünlüğünü artıran önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

Bu araştırma, betimsel modele dayalı nitel araştırma yöntemi çerçevesinde yürütülmüş olup literatür taraması, müzelerin kurumsal dijital koleksiyon ve envanter kayıtlarının incelenmesi ile karşılaştırmalı görsel analiz aşamalarını kapsamaktadır. Literatürde Mevlana Türbesi'nin Karamanoğulları dönemine tarihlenen çinilerinin varlığına ilişkin tespitler, araştırmanın kuramsal çıkış noktasını oluşturmuş; bu tespitler, farklı müze koleksiyonlarında yer alan benzer örneklerin sistematik biçimde incelenmesine yön vermiştir.

Bu doğrultuda 2024–2025 yılları arasında Victoria ve Albert Müzesi, Metropolitan Sanat Müzesi, Los Angeles County Sanat Müzesi, Berlin İslam Sanatları Müzesi ve Louvre Müzesi koleksiyonlarında yer alan ve Mevlana Türbesi ile ilişkilendirilen çini örneklerine ait dijital koleksiyon kayıtları, envanter verileri ve yayımlanmış katalog bilgileri çok yönlü olarak değerlendirilmiştir. Tespit edilen örnekler; form, ölçü, üretim tekniği, kompozisyon kurgusu, motif repertuarı ve renk paleti bakımından sistematik bir analiz sürecine tabi tutulmuş ve karşılaştırmalı bir yaklaşımla ele alınmıştır.

Elde edilen bulgular, literatürde Mevlana Türbesi'ne ait olduğu belirtilen örneklerle (Önge, 1986, s. 403; Bakırcı, 2020, s. 546; Öztürk ve Baysal, 2020, s. 322) karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Aidiyet tespitinde ölçü ve teknik benzerlikler, kompozisyon bütünlüğü, motif ve renk organizasyonu ile müzelerin paylaştığı envanter ve edinim bilgileri birlikte ele alınmış; böylece çok katmanlı bir değerlendirme çerçevesi oluşturulmuştur.

Biçimsel ve teknik çözümler ile kurumsal koleksiyon kayıtlarının bütüncül biçimde analiz edilmesi, söz konusu çinilerin Mevlana Türbesi ile ilişkilendirilebilmesine yönelik verilerin tutarlı ve bilimsel bir zeminde temellendirilebildiğini ortaya koymaktadır.

Resim 1: Mevlana Türbesi'nin günümüzdeki hali
Kaynak: (Hayal Güleç kişisel arşivi, 2024).

Mevlana Türbesi'nin Karamanoğulları Beyliği Dönemi Kubbe Çinileri

Mevlana Türbesi'nin Karamanoğulları Beyliği Dönemi'ne tarihlenen çinilerine ilişkin temel araştırmalardan biri Yılmaz Önge tarafından gerçekleştirilmiştir. Önge, Mevlana Dergâhı avlusunda yürüttüğü incelemeler neticesinde, renkli sır tekniğinde üretilmiş, yaklaşık 28×28 cm ölçülerinde ve 4 cm kalınlığında, türbenin üst örtüsünün kavisli formuna uyum sağlayacak biçimde tasarlanmış çini parçalarını tespit etmiştir. Söz konusu çinilerin teknik ve üslupsal özelliklerinin XIV. ve XV. yüzyıl çini sanatının karakteristik niteliklerini yansıttığını vurgulayan araştırmacı, bu veriler doğrultusunda bu örneklerin Karamanoğulları Beyliği Dönemi'ne ait olduğunu ileri sürmüştür (1986, s. 403).

Konuya ilişkin bir diğer önemli değerlendirme ise Naci Bakırcı tarafından yapılmıştır. Bakırcı, 2020 yılında türbenin çinilerinin yenilenmesine yönelik planlama süreci kapsamında gerçekleştirilen tasnif çalışmaları sırasında, Karatay Medresesi Müzesi deposunda muhafaza edilen çini parçalarına dikkat çekmiştir (Resim 2–3). Renkli sır tekniğinde üretilmiş, 33×33 cm ve 19×15 cm ölçülerinde, yaklaşık 4 cm kalınlığındaki bu parçaların, hem Önge'nin makalesinde sözünü ettiği erken dönem türbe çinileriyle üslup ve teknik açıdan benzerlik göstermesi hem de Metropolitan Sanat Müzesi'nde bulunan ve Mevlana Türbesi'ne atfedilen çinilerle aynı özellikleri taşıması, bunların türbenin en erken çini örnekleri arasında değerlendirilmesine imkân vermektedir (2020, s. 546). Bu bulgular, türbenin çini programının tarihsel katmanlarını ortaya koyması bakımından ayrıca önem arz etmektedir.

Resim 2: Mevlana Türbesi'nin Karamanoğulları Dönemi'ndeki çini örnekleri

Kaynak: (Bakırcı, 2020, s.553).

Resim 3: Mevlana Türbesi'nin Karamanoğulları Dönemi'ndeki çini örneklerinin arka yüzü

Kaynak: (Bakırcı, 2020, s.553)

Çinilerin tanımlanması sürecinde süsleme repertuarı içerisinde kıvrık dallar, rumi ve hatayi motiflerinin yer aldığı ifade edilmekle birlikte, mevcut örneklerin bezeme düzeni incelendiğinde kompozisyonda hatayi motifinin açık biçimde tespit edilemediği anlaşılmaktadır. Bu durum, Naci Bakırcı'nın değerlendirmesinin (2020, s. 546)., muhtemelen Yılmaz Önge'nin makalesinde yer alan "...hatayi üslupta kıvrık dallar" ifadesinin yorumlanmasına dayandığını düşündürmektedir (1986, s. 403). Nitekim Önge'nin söz konusu ifadesi, doğrudan hatayi motifinin varlığından ziyade, hatayi üslubunu çağrıştıran stilize bitkisel kıvrım karakterine işaret ediyor olmalıdır.

Mevlana Türbesi'ne ait en erken tarihli çiniler hakkında bilgi sunan bir diğer çalışma ise Çetin Öztürk ve Ali Fuat Baysal tarafından kaleme alınmıştır. Bu çalışmada, türbenin tarihsel süreç içerisinde geçirdiği onarımlar ile Karamanoğulları Dönemi'ne tarihlenen çinilerin günümüzde sergilendiği bazı müzelere değinilmiş; ancak bu çini örneklerinin teknik, üslupsal ve ikonografik özelliklerine ilişkin ayrıntılı bir çözümleme yapılmamıştır (2022, s.322). Bu yönüyle çalışma, çinilerin varlığına ve dolaşımına işaret eden genel bir çerçeve sunmakla birlikte, erken dönem çini programının sanat tarihsel değerlendirilmesi açısından sınırlı bir veri sağlamaktadır.

Söz konusu çalışmalar birlikte ele alındığında, Mevlana Türbesi'nin Karamanoğulları Dönemi'ne tarihlenen çinilerinin malzeme, teknik ve biçim özellikleri bakımından belirgin bir bütünlük ve ortak karakter sergilediği anlaşılmaktadır. Araştırmacılar tarafından tespit edilen örneklerin tamamının renkli sır tekniğinde üretilmiş olması, yaklaşık 4 cm kalınlığa sahip bulunmaları ve kubbe yüzeyinin kavislerine uyum sağlayacak biçimde tasarlanmış olmaları, bu çinilerin doğrudan mimariye bağlı ve yapıya özgü bir üretim sürecinin ürünü olduğunu göstermektedir.

Bezeme repertuarında kıvrık dallar ve rumi karakterli motiflerin ağırlık kazanması, bununla birlikte firuze ve lacivert tonlarının hakim olduğu renk anlayışı, Mevlana Türbesi'nin erken dönem süsleme programının ayırt edici estetik ve teknik özellikleri arasında değerlendirilmektedir. Teknik uygulama biçimi, kompozisyon kurgusu ve renk tercihinde gözlemlenen bu tutarlılık, farklı müze koleksiyonlarında yer alan örneklerin aynı mimari programın parçaları olabileceğine işaret etmekte; dolayısıyla söz konusu çinilerin Mevlana Türbesi ile ilişkilendirilmesine yönelik karşılaştırmalı ve bilimsel açıdan güçlü bir değerlendirme zemini oluşturmaktadır.

Mevlana Türbesi'nin Yurt Dışı Müzelerinde Tespit Edilebilen Karamanoğulları Beyliği Dönemi Çinileri

Bu bölümde, Mevlana Türbesi'nin Karamanoğulları Beyliği Dönemi'ne tarihlenen çinilerine ait olup günümüzde yurt dışındaki müze koleksiyonlarında muhafaza edilen örnekler ele alınacaktır. Bu kapsamda, İngiltere'deki Victoria ve Albert Müzesi, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Metropolitan Sanat Müzesi ve Los Angeles County Sanat Müzesi koleksiyonlarında yer alan çini parçaları tanıtılacak; söz konusu eserler biçimsel özellikleri, üretim teknikleri ve bezeme repertuarı açısından karşılaştırmalı bir değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

Londra Victoria ve Albert Müzesi'ndeki Örnekler

Londra'da bulunan Victoria ve Albert Müzesi, farklı coğrafya ve kültürlerle ait zengin eser gruplarının yanı sıra, önemli bir Türk-İslam çini koleksiyonuna da ev sahipliği yapmaktadır. Bu koleksiyon içerisinde yer alan ve 1108:1-4-1898 envanter numarasıyla kayıtlı dört parçadan oluşan çini panelin, Mevlana Türbesi'ne ait olduğu kabul edilmektedir (Resim 4-5).

Resim 4: Victoria ve Albert Müzesi'nde 1108:1-4-1898 envanter numarası ile kayıtlı çini panel

Kaynak: (Victoria and Albert Museum, 2025a)

Resim 5: Victoria ve Albert Müzesi'nde 1108:1-4-1898 envanter numarası ile kayıtlı çini panelin kavisli görüntüsü

Kaynak: (Victoria and Albert Museum, 2025a)

Victoria ve Albert Müzesi bünyesinde, The Headley Trust Galerisi'nin 144 numaralı odasında sergilenen bu çini panel dört parçadan oluşmaktadır. 1108:1-4-1898 envanter numarasıyla kayıtlı olan ve renkli sır tekniğinde üretilmiş kavisli çinilerin çerçeve dâhil ölçüleri yaklaşık 58,5 cm yükseklik, 110 cm genişlik ve 31 cm derinliktir. Yan yana yerleştirildiklerinde bütüncül bir kompozisyon meydana getirecek şekilde tasarlanan çiniler, simetrik düzen anlayışıyla kurgulanmış zengin bir bezeme programı sergilemektedir.

Kompozisyonun merkezinde, sarı renkli ince şeritlerle sınırlandırılmış üç dilimli bir kemer formu yer almaktadır. Kemerin iç kısmında, zıt yönlerde kıvrılan beyaz renkli dallar üzerine yerleştirilmiş beyaz rûmî motifleriyle kapalı bir kompozisyon oluşturulmuş, bu kapalı form üst bölümde bir palmet motifi ile sonlandırılmıştır. Söz konusu kapalı formun ve kemer yüzeyinin ara boşlukları, firuze zemin üzerinde beyaz dolgulu göbeklere sahip rûmî motifleriyle zenginleştirilmiştir. Kemer köşeliklerinde ise iç içe geçen beyaz şeritlerden meydana gelen geometrik bezeme unsurları dikkat çekmektedir. Çiniler, üstten ve alttan sarı renkli ince bordür şeritleriyle sınırlandırılmış olup zemin renk düzeni kemer içinde lacivert ve siyah, kemer dışında ise ağırlıklı olarak lacivert tonlarında düzenlenmiştir.

Müze kayıtlarından anlaşıldığı üzere, söz konusu çinilerin Hagop Kevorkian tarafından 1898 yılında, 1109 ve 1109A-1898 envanter numaralı diğer çinilerle birlikte 180 £ karşılığında müzeye satıldığı anlaşılmaktadır. Bu veri, panelin koleksiyonlara intikali ve dolaşım tarihi açısından önemli bir belge niteliği taşımaktadır (Victoria and Albert Museum, 2025a).

New York Metropolitan Sanat Müzesi'ndeki Örnekler

Amerika Birleşik Devletleri'nin New York kentinde yer alan Metropolitan Sanat Müzesi, zengin İslam Sanatları Koleksiyonu ile öne çıkmakta olup, bu koleksiyon bünyesinde on binlerce eseri barındırmaktadır. Söz konusu koleksiyon içerisinde yer alan ve 08.185a,b envanter numarasıyla kayıtlı iki parça çiniden oluşan panelin, Mevlana Türbesi'nin Karamanoğulları Beyliği Dönemi çini programına ait olduğu kabul edilmektedir (Resim 6).

Resim 6: Metropolitan Sanat Müzesi'nde 08.185a,b envanter numarası ile kayıtlı çiniler
Kaynak: (The Metropolitan Museum Of Art, 2025).

İki parçadan oluşan söz konusu panel, müze bünyesinde Galeri 460'ta sergilenmektedir. 08.185a envanter numaralı çini, renkli sır tekniğinde üretilmiş olup (Jenkins-Madina, 1983, s. 35) 47,8 cm yüksekliğinde, 28,1 cm genişliğinde ve yaklaşık 10,4 kg ağırlığındadır. Aynı teknikle yapılmış olan 08.185b envanter numaralı çini ise 47 cm yüksekliğinde, 27,6 cm genişliğinde ve 8,6 kg ağırlığındadır (The Metropolitan Museum Of Art, 2025).

Metropolitan Sanat Müzesi koleksiyonunda yer alan bu çiniler, teknik uygulama, renk paleti ve bezeme repertuarı bakımından Victoria ve Albert Müzesi'ndeki 1108:1-4-1898 envanter numaralı paneli oluşturan çinilerle büyük ölçüde örtüşmektedir. Bu benzerlik, söz konusu parçaların aynı yapı programına ve muhtemelen aynı üretim geleneğine ait olduğunu düşündürmektedir. Müzenin çevrim içi kayıtlarında yer alan bilgilere göre, bu çiniler 1908 yılında Hagop Kevorkian tarafından, başka çini parçalarını da içeren bir grup eserle birlikte müzeye satılmıştır (The Metropolitan Museum Of Art, 2025).

Los Angeles County Sanat Müzesi'ndeki Örnekler

Amerika Birleşik Devletleri'nin Los Angeles kentinde bulunan Los Angeles County Sanat Müzesi koleksiyonunda, M.2002.1.771 (Resim 7) ve M.2002.1.113 (Resim 8) envanter numaralarıyla kayıtlı iki parça çininin, Mevlana Türbesi'nin Karamanoğulları Beyliği Dönemi çini programına ait örnekler arasında değerlendirildiği anlaşılmaktadır.

Resim 7: Los Angeles County Sanat Müzesi'nde sergilenen M.2002.1.771 envanter numaralı çini
Kaynak: (Los Angeles County Museum of Art, 2025a).

Resim 8: Los Angeles County Sanat Müzesi'nde sergilenen M.2002.1.113 envanter numaralı çini
Kaynak: (Los Angeles County Museum of Art, 2025b).

Los Angeles County Sanat Müzesi koleksiyonunda yer alan M.2002.1.771 envanter numaralı çini 33,02 cm yüksekliğinde ve 27,3 cm genişliğinde; M.2002.1.113 envanter numaralı diğer parça ise 30,79 cm yüksekliğinde ve 27,3 cm genişliğindedir. Müzenin Madina İslâm Sanatları Koleksiyonu'na dâhil olan bu eserler günümüzde teşhirde olmayıp depo koleksiyonunda muhafaza edilmektedir (Los Angeles County Museum of Art, 2025a; Los Angeles County Museum of Art, 2025b).

Renkli sır tekniğinde üretilmiş olan söz konusu çiniler, teknik uygulama, kompozisyon kurgusu, desen şeması, motif repertuarı ve renk kullanımı bakımından Metropolitan Sanat Müzesi ile Victoria ve Albert Müzesi koleksiyonlarında bulunan ve Mevlana Türbesi'ne atfedilen çinilerle büyük ölçüde benzerlik göstermektedir (Victoria and Albert Museum, 2025a; The Metropolitan Museum Of Art, 2025). Bununla birlikte, mevcut örneklerin üst kısımlarının kırık olması, kompozisyonun özgün bütünlüğünü kısmen kaybettiğini ortaya koymaktadır. Müze kayıtlarına göre eserler, Camilla Chandler Frost tarafından müzeye bağışlanmıştır (Los Angeles County Museum of Art, 2025a; Los Angeles County Museum of Art, 2025b).

Mevlana Türbesi'nin Osmanlı Dönemi'nde 1698 Tarihinde Değiştirilen Kubbedeki Ayet Kuşağı Çinileri

Mevlana Türbesi'nin, Karamanoğlu Alaeddin Ali Bey tarafından gerçekleştirilen tamirat sürecinde, Ayet'el Kürsî metnini içeren bir yazı kuşağı ile tezyin edildiği bilinmektedir (Uzluk, 1943, s. 145; Özönder, 1987, s. 17). Bu uygulama, türbenin bezeme programının yalnızca mimari unsurlarla sınırlı kalmayıp epigrafik unsurlarla da zenginleştirildiğini göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Nitekim 1985 yılında Mevlana Dergâhı'nın mescid ve semahane kubbelerinde yapılan onarım çalışmaları sırasında, gövdeyi çevreleyen eski ayet kuşağına ait olabileceği düşünülen, bitkisel bezeme zeminine sahip ve sülüs hatla yazılmış bir çini parçası tespit edilmiştir. Yılmaz Önge tarafından değerlendirilen bu buluntu, erken dönem yazı kuşağının varlığına işaret eden önemli bir arkeolojik veri olarak kabul edilmektedir (1986, s. 403).

Bununla birlikte, türbenin çini kaplamalarının Osmanlı Dönemi'nde, 1698 yılında, II. Mustafa devrinde, özgün kompozisyona bağlı kalınmak suretiyle İznik'te yeniden imal edilen çinilerle değiştirildiği bilinmektedir (Oğuzoğlu ve Mülâyim, 1984, s. 116–121). Daha sonraki dönemlerde müzenin “Gül Bahçesi” olarak adlandırılan bölümünde, söz konusu onarıma ait olduğu düşünülen beş parça çini ele geçirilmiştir. Ölçüleri 28 × 28 cm ile 23 × 20 cm arasında değişen bu hafif kavisli çinilerin, İznik'te üretilen ve türbenin yazı kuşağını oluşturan örneklerle ait olduğu kabul edilmektedir. Lacivert zemin üzerine beyaz renkli sülüs hatla işlenmiş yazı kuşağı, ince kıvrım dallar üzerinde gelişen rûmî motifleriyle zenginleştirilmiş olup, bu özellikleriyle Osmanlı yenileme sürecinin estetik anlayışını yansıtan önemli örnekler arasında değerlendirilmektedir (Bakırcı, 2020, s. 547) (Resim 9).

Resim 9: Mevlana Müzesi Gül Bahçesi'nde bulunan ve türbenin yazı kuşağına ait olduğu düşünülen çiniler

Kaynak: (Bakırcı, 2020, s.555).

Victoria ve Albert Müzesi'nde 1108:1-4-1898 envanter numarasıyla kayıtlı çinilerin (Victoria and Albert Museum, 2025a), Hagop Kevorkian tarafından 1109 ve 1109A-1898 envanter numaralı eserlerle birlikte müzeye satılmış olması, bu parçaların ortak bir mimari ve bezeme bağlamına ait olabileceğini düşündürmektedir. Nitekim 1109 ve 1109A-1898 envanter numaralı çinilerin incelenmesi, bunların epigrafik bir düzenlemeye ait olup yazı kuşağının parçaları olduğunu ortaya koymaktadır (Victoria and Albert Museum, 2025b; Victoria and Albert Museum, 2025c).

Söz konusu çinilerin, Mevlana Türbesi'ne atfedilen diğer çini örnekleriyle birlikte koleksiyonlara intikal etmiş olması ve Mevlana Müzesi'nin "Gül Bahçesi" olarak adlandırılan bölümünde yapılan kazılarda ele geçen çinilerle teknik ve üslupsal benzerlikler göstermesi, bu eserlerin türbeyi kuşatan Ayetü'l-Kürsi metinli yazı kuşağına ait olabileceği yönündeki değerlendirmeleri güçlendirmektedir.

Karşılaştırmalı incelemeler sonucunda, Los Angeles County Sanat Müzesi koleksiyonunda yer alan M.73.7.5 envanter numaralı çini (Los Angeles County Museum of Art, 2025c) ile Berlin Staatliche Müzesi bünyesindeki İslam Sanatları Müzesi'nde sergilenen I.1309 ve I.1310 (Museum Für Islamische Kunst, 2025) envanter numaralı çinilerin de teknik uygulama, desen şeması, motif repertuarı ve renk özellikleri bakımından aynı grup içerisinde değerlendirilmesi mümkün görünmektedir. Bu benzerlikler, söz konusu çinilerin aynı üretim geleneğine ve muhtemelen aynı mimari programa bağlı olarak tasarlandığını düşündürmektedir.

Öte yandan, Victoria ve Albert Müzesi'ndeki 1108:1-4-1898, 1109 ve 1109A-1898 envanter numaralı çiniler (Victoria and Albert Museum, 2025a; Victoria and Albert Museum, 2025b;

Victoria and Albert Museum, 2025c;) ile Louvre Müzesi'nde MS 7031 envanter numarasıyla kayıtlı çini (Musée du Louvre, 2025), Aga Khan Müzesi'nde 13 Mayıs–1 Ekim 2023 tarihleri arasında düzenlenen “Rumi” başlıklı geçici sergide birlikte teşhir edilmiştir. Sergi bağlamında verilen bilgilerde, farklı müze koleksiyonlarında bulunan bu çini grubunun, 1273 yılında vefat eden Mevlânâ'nın türbesinin yaklaşık bir yüzyıl sonra, Karamanoğulları tarafından gerçekleştirilen 1381 tarihli yenileme sürecine ait çini süslemelerin parçaları olabileceği yönünde bir değerlendirme sunulmuştur. Bu tespit, çinilerin kronolojisi ve türbenin bezeme programının tarihsel katmanları açısından dikkate değer bir veri niteliği taşımaktadır (Aga Khan Museum, 2025).

Araştırmaya konu olan bu çini örneklerinin tamamının renkli sır tekniğinde üretildiği anlaşılmaktadır. Yüzeylerinde gözlenen hafif dışbükey form, bu parçaların düz yüzey kaplamasından ziyade kavisli bir mimari yüzeye, muhtemelen üst örtü veya gövdeyi kuşatan bezeme kuşağına uyum sağlayacak şekilde tasarlandığını göstermektedir.

Söz konusu çinilerde bezeme programı, lacivert zemin üzerine yerleştirilen firuze renkli rûmî motifleri ve beyaz renkli sülüs hatla işlenmiş yazı örneklerinden oluşmaktadır. Bitkisel ve epigrafik unsurların birlikte kullanımı, kompozisyonun hem dekoratif hem de sembolik bir nitelik taşıdığını ortaya koyarken, renk tercihleri ve motif düzeni, dönemin çini sanatında görülen üslupsal bütünlükle de örtüşmektedir. Bu özellikler, çinilerin teknik ve estetik açıdan bütüncül bir bezeme anlayışı çerçevesinde üretildiğini işaret etmektedir.

Mevlana Türbesi'nin Yurt Dışı Müzelerinde Tespit Edilebilen Osmanlı Dönemi'ne Ait Kubbedeki Ayet Kuşağı Çinileri

Bu bölümde, türbenin Osmanlı Dönemi'nde, 1698 tarihli onarım süreci kapsamında yenilenen kubbe çevresindeki âyet kuşağına ait çinilerin günümüzde yurt dışı müze koleksiyonlarında tespit edilebilen örnekleri ele alınacaktır. Bu çerçevede, İngiltere'deki Victoria ve Albert Müzesi, Fransa'daki Louvre Müzesi, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Los Angeles County Sanat Müzesi ve Almanya'daki Berlin İslam Sanatları Müzesi envanterlerinde yer alan ve söz konusu yazı kuşağına atfedilen çini örnekleri tanıtılacak; bu eserler teknik özellikleri, form yapıları, bezeme repertuarı ve epigrafik düzenleri bakımından değerlendirilerek Osmanlı onarım sürecinin çini programı içerisindeki yerleri tartışılacaktır.

Londra Victoria ve Albert Müzesi'ndeki Örnekler

Victoria ve Albert Müzesi koleksiyonunda yer alan 1109 (Resim 10) ve 1109A-1898 (Resim 11) envanter numaralı çinilerin her biri yaklaşık 40,3 cm yükseklik ve 26,7 cm genişlik ölçülerine sahiptir. Söz konusu eserler müze bünyesinde The Curtain Foundation Gallery, Oda 137'de teşhir edilmektedir (Victoria and Albert Museum, 2025b; Victoria and Albert Museum, 2025c).

Koleksiyon kayıtları, bu çinilerin 1898 yılında Hagop Kevorkian tarafından, 1108:1-4-1898 envanter numaralı diğer çini parçalarıyla birlikte 180 £ bedel karşılığında müzeye satıldığını göstermektedir (Victoria and Albert Museum, 2025b; Victoria and Albert Museum, 2025c). Bunun yanı sıra Kevorkian'ın farklı tarihlerde aynı müzeye başka çini örnekleri de kazandırmış olması, bu eser grubunun koleksiyona giriş sürecinin tekil değil, süreklilik arz eden bir edinim politikası çerçevesinde gerçekleştiğini ortaya koymakta; dolayısıyla söz konusu çinilerin kökeni, dolaşımı ve koleksiyonlaşma sürecinin bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır (Güleç, 2023, s. 245–247).

Resim 10: Victoria ve Albert Müzesi'nde 1109-1898 envanter numarası ile kayıtlı çini
Kaynak: (Victoria and Albert Museum, 2025b).

Resim 11: Victoria ve Albert Müzesi'nde 1109A-1898 envanter numarası ile kayıtlı çini
Kaynak: (Victoria and Albert Museum, 2025c).

Paris Louvre Müzesi'ndeki Örnek

Paris Louvre Müzesi Koleksiyonunda yer alan MS 7031 envanter numaralı çini (Resim 12), renkli sır tekniğinde üretilmiş bir örnektir. Eser yaklaşık 42 cm yükseklik, 25 cm genişlik ve 3,5 cm kalınlığa sahip olup müze kayıtlarına göre ağırlığı 6,165 kg'dır (Musée du Louvre, 2025).

Koleksiyon verileri, MS 7031 envanter numarasıyla kayıtlı bu çininin 30 Kasım 1891 tarihinde Jules Maciet tarafından müzeye bağışlandığını göstermektedir. Bu bağış, eserin Avrupa müze koleksiyonlarına intikali ve dolaşım süreci açısından erken tarihli bir edinim örneği olarak dikkat çekmektedir (Musée du Louvre, 2025).

Resim 12: Paris Louvre Müzesi'nde sergilenen MS 7031 envanter numaralı çini
Kaynak: (Musée du Louvre, 2025).

Los Angeles County Sanat Müzesi'ndeki Örnek

Los Angeles County Sanat Müzesi koleksiyonunda yer alan M.73.7.5 envanter numaralı çini 41,4 cm yükseklik ve 27,2 cm genişlik ölçülerine sahiptir (Los Angeles County Museum of Art, 2025c). Müze kayıtları ve ilgili yayınlar, eserin Nasli M. Heeramanec tarafından müzeye bağışlandığını göstermektedir (Pal, 1973).

Nasli M. Heeramanec Koleksiyonu kapsamında değerlendirilen söz konusu çini, günümüzde teşhirde olmayıp müzenin depo koleksiyonunda muhafaza edilmektedir. Bu durum, eserin sergileme politikaları çerçevesinde dönemsel olarak teşhir dışı bırakıldığını ve araştırmacılar için daha çok koleksiyon kayıtları üzerinden incelenebilen bir eser niteliği taşıdığını ortaya koymaktadır (Los Angeles County Museum of Art, 2025c).

Resim 13: Los Angeles County Sanat Müzesi'nde sergilenen M.73.7.5 envanter numaralı çini
Kaynak: (Los Angeles County Museum of Art, 2025c)

Berlin İslam Sanatları Müzesi'ndeki Örnek

Berlin İslam Sanatları Müzesi koleksiyonunda yer alan I.1309 ve I.1310 envanter numaralı çiniler, yazı kuşağını oluşturan ve yan yana yerleştirildiğinde bütüncül bir kompozisyon meydana getiren iki parçadan oluşmaktadır. Her bir çini yaklaşık 41 cm yüksekliğinde ve 52 cm genişliğinde olup toplam ağırlıkları 14 kg civarındadır (Museum Für Islamische Kunst, 2025).

Teknik ve biçimsel özellikleri bakımından değerlendirildiğinde, bu çinilerin epigrafik bir frizi oluşturan kuşak düzenine ait olduğu anlaşılmaktadır. Renkli sır tekniğinde üretilmiş olan söz konusu örnekler, form yapıları, ölçüleri ve yazı düzeni açısından kubbeyi dolanan âyet kuşağına ait mimari çini programının parçaları olarak yorumlanmaktadır. Bu yönüyle eserler, Mevlana Türbesi'nin Osmanlı Dönemi'nde yenilenen yazı kuşağı bezemesinin yurt dışı koleksiyonlara dağılmış örnekleri arasında önemli bir grubu temsil etmektedir.

Resim 14: Berlin İslam Sanatları Müzesi'de sergilenen I. 1309 ve I. 1310 envanter numaralı çiniler
Kaynak: (Museum Für Islamische Kunst, 2025)

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Bu araştırmada, Mevlana Türbesi'ne ait Karamanoğulları Dönemi çinileri ile 1698 tarihli Osmanlı Dönemi onarımı sırasında yenilendiği düşünülen örnekler; teknik özellikleri, bezeme anlayışı ve günümüzde yer aldıkları müze koleksiyonları bağlamında bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmiştir. İncelenen veriler, Karamanoğulları Dönemi'ne tarihlenen çinilerin renkli sır tekniğinde üretildiğini ve dönemin kompozisyon kurgusu, renk tercihleri ile motif repertuarını yansıtan özgün bir süsleme programına sahip olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır.

1698 tarihli Osmanlı müdahalesi kapsamında üretilen çinilerin de aynı teknikle gerçekleştirilmiş olması ve önceki bezeme anlayışına bağlı kalınarak tasarlanması, XVII. yüzyıldaki uygulamanın yalnızca yapısal bir onarım faaliyeti olmadığını; aksine mevcut estetik düzeni korumaya yönelik bilinçli ve programlı bir restorasyon yaklaşımı içerdiğini göstermektedir. Bu durum, Mevlana Türbesi'nde dönemler arasında doğrudan bir üslup kopuşu yerine, önceki bezeme programını gözetken ve onu devam ettirmeyi amaçlayan bir estetik süreklilik anlayışının benimsendiğini ortaya koyması bakımından önemlidir. Dolayısıyla burada söz konusu olan, iki ayrı dönemin rekabeti değil; tarihsel katmanlar arasında kurulan bilinçli bir görsel ve teknik devamlılıktır.

Çinilerin günümüzde farklı müze koleksiyonlarında bulunması, eserlerin tarihsel süreç içerisindeki dolaşımına ilişkin önemli veriler sunmaktadır (Tablo 1). Özellikle Victoria ve Albert Müzesi ile Metropolitan Sanat Müzesi koleksiyonlarında yer alan örneklerin, her iki kurumun dijital envanter kayıtlarında da dönemin sanat simsarı Hagop Kevorkian aracılığıyla edinildiğinin belirtilmesi, bu eserlerin rastlantısal biçimde dağılmadığını göstermektedir. Aksine bu durum, çinilerin XIX. yüzyıl sonu ile XX. yüzyıl başlarında uluslararası sanat piyasası içerisinde işleyen örgütlü ve ağ temelli bir dolaşım sürecinin parçası olduğunu ortaya koymaktadır.

Buna karşılık, diğer bazı örneklerin Paris Louvre Müzesi, Los Angeles County Sanat Müzesi ve Berlin İslam Sanatları Müzesi koleksiyonlarına bağış yoluyla dahil edilmiş olması, eserlerin müzelere intikalinden önce koleksiyonerler arasında el değiştirdiğine işaret etmektedir. Bağışların bireysel koleksiyonlardan gerçekleştirilmiş olması, satış ve bağış gibi farklı edinim yollarına rağmen çinilerin ortak bir koleksiyonculuk ağı içinde dolaşıma girdiğini göstermekte; böylece sanat piyasası, koleksiyonerlik pratikleri ve müzeleşme süreçleri arasındaki çok katmanlı ilişkiyi görünür kılmaktadır.

Mimari kökenli çini süslemeleri, taşınabilir sanat eserlerinden farklı olarak belirli bir yapı, mekân ve kültürel çevreyle organik bağ içinde tasarlanmış bezeme unsurlarıdır. Bu nedenle söz konusu eserler değerlendirilirken yalnızca teknik ve biçimsel özellikleri değil, üretildikleri tarihsel, coğrafi ve mimari bağlam da dikkate alınmalıdır. Anadolu Türk-İslam sanatı içerisinde özel bir yere sahip olan ve güçlü manevi anlamlar taşıyan Mevlana Türbesi bağlamında düşünüldüğünde, bu çinilerin farklı ülkelere ait koleksiyonlara dağılmış olması, yalnızca bir dolaşım tarihi meselesi değil; özgün bağlam ile kurulan ilişkinin kopuşunu da gündeme getirmektedir.

Bu tür mimari bezeme unsurlarının sanat piyasasında el değiştirmesi, dönemin koleksiyonculuk pratikleri çerçevesinde gerçekleşmiş olsa da, söz konusu durumun sıradan bir değişim süreci olarak değerlendirilmesi güçtür. Zira bu eserler, bağımsız sanat objeleri olmaktan ziyade belirli bir kutsal mekânın estetik ve sembolik bütünlüğünün parçalarıdır. Bu araştırmada, mevcut literatür ve müze kayıtları çerçevesinde söz konusu çinilere yönelik resmî bir iade talebine ilişkin herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Eserlerin UNESCO sözleşmeleri ve uluslararası hukuk bağlamındaki statüsü ise bu çalışmanın kapsamı dışında bırakılmış olup, gelecekte yapılacak disiplinlerarası araştırmalar için ayrı ve kapsamlı bir inceleme alanı oluşturmaktadır.

Bu çerçevede çalışma, Mevlana Türbesi çinilerinin Karamanoğulları Dönemi'ndeki özgün üretimini, Osmanlı Dönemi onarım sürecinde önceki bezeme anlayışına bağlı kalınarak yeniden yorumlanışını ve sonrasında uluslararası koleksiyon dolaşımına dahil oluşunu birlikte ele alarak iki temel hususu ortaya koymaktadır: Bir yandan mimari bağlam içinde süreklilik gösteren estetik

ve teknik geleneği; diğer yandan ise bu geleneğin özgün mekânsal bütünlüğünden koparak küresel sanat piyasası ve müzecilik sistemi içerisinde yeni bir bağlama taşınma sürecini. Böylece çalışma, hem sanat tarihsel süreklilik hem de kültürel aidiyet ve dolaşım meselesini eşzamanlı olarak tartışan bütüncül bir değerlendirme sunmaktadır.

Müze Adı	Çini Sayısı	Karamanoğulları Dönemi Çinileri Env.No.	Osmanlı Dönemi Çinileri Env.No.
Londra Victoria ve Albert Müzesi	3	1108:1-4-1898	1109-1898 1109A-1898
New York Metropolitan Sanat Müzesi	1	08.185a, b	-
Los Angeles County Sanat Müzesi	3	M.2002.1.771 M.2002.1.113	M.73.7.5
Louvre Müzesi	1	-	MS 7031
Berlin İslam Sanatları Müzesi	2	-	I. 1309 I. 1310

Tablo 1. Araştırmaya konu olan Mevlana Türbesi çinilerinin yurt dışındaki müzelerdeki dağılımı

KAYNAKÇA

- ASLANAPA, O. (1989). *Türk Sanatı*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- AGA KHAN MUSEUM. (2025). *Visit Rumi Exhibition in 3D*. <https://my.matterport.com/show/?m=PsXoHJvA3WZ>. (Erişim Tarihi: 22.07.2025)
- BAKIRCI, N. (2007). Konya Mevlâna Dergahı. *İSTEM* (10) (01 Aralık 2007), 191-202.
- BAKIRCI, N. (2020). Kubbe-i Hadrâ'nın Karamanoğlu Döneminden Günümüze Değişen Çinileri. *İSTEM* (36), 541-555.
- DÜLGERLER, O.N. (2006). *Karamanoğulları Dönemi Mimarisi*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.
- EFLÂKÎ, A. (1973). *Ariflerin Menkıbeleri*, cilt I (çev. Tahsin Yazıcı). İstanbul.

- GÜLEÇ, H. (2023). Victoria & Albert Müzesi Deposunda Bulunan Çiniler ve Diyarbakır Yapılarındaki Çiniler Arasında Bir Karşılaştırma. *Akdeniz Sanat*, 17(32), 223-254. <https://doi.org/10.48069/akdenizsanat.1279488>
- HAKKI, İ. (1952). Mevlana Türbesinin Çini Kaplamaları ve Anadolu Selçuk Çiniciliğinin San'at ve işçilik Özellikleri. *BELLETEN*, 16(64), 577-584. <https://doi.org/10.37879/ttkbelleten.1287928>
- JENKİNS-MADİNA, M. (1983). Islamic Pottery: A Brief History. *Metropolitan Museum of Art Bulletin*, New Series, vol. (40), no. 4 (Spring). https://www.metmuseum.org/art/metpublications/Islamic_Pottery_A_Brief_History_The_Metropolitan_Museum_of_Art_Bulletin_v_40_no_4_Spring_1983. adresinden erişildi.
- KARAMAĞARALI, H. (1966). Mevlânâ'nın Türbesi. *Türk Etnografya Dergisi*, VII-VIII (1964-1965), 38-42.
- KARPUZ, H. (2009). *Türk Kültür Varlıkları Envanteri Konya I-II-III*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- KONYALI, İ. H. (1964). *Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi*. Konya: Yeni Kitap Basımevi.
- KUBAN, D. (2002). *Selçuklu Çağında Anadolu Sanatı*. İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları.
- KÜÇÜKDAĞ Y. (1996). 1251 H. / 1835 M. Tarihli Mevlânâ Türbesi ve Çelebi Efendi Konağı Tamir ve İnşası Defterleri. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, cilt: (II), sayı: 2, 181-206.
- LOS ANGELES COUNTY MUSEUM OF ART. (2025a). *Tile*. <https://collections.lacma.org/node/206299>. (Erişim Tarihi: 14.08.2025)
- LOS ANGELES COUNTY MUSEUM OF ART. (2025b). *Tile*. <https://collections.lacma.org/node/204842>. (Erişim Tarihi: 14.08.2025)
- LOS ANGELES COUNTY MUSEUM OF ART. (2025c). *Tile*. <https://collections.lacma.org/node/240109>. (Erişim Tarihi: 14.08.2025)
- MUSÉE DU LOUVRE. (2025). *Fragment de carreau*. <https://collections.louvre.fr/ark:/53355/cl010333329>. (Erişim Tarihi: 22.07.2025)
- MUSEUM FÜR ISLAMISCHE KUNST. (2025). *Inchriftenfries (Baukeramik)*. <https://recherche.smb.museum/detail/1520949/inschriftenfries-baukeramik?language=de&question=I.+1310&limit=15&sort=relevance&controls=none&objIdx=3>. (Erişim Tarihi: 10.07.2025)
- OĞUZÖĞLU, Y. ve Mülâyim, S. (1984). Konya Mevlana Türbesi'nin Restorasyonu ile İlgili H. 1109 (1698) Tarihli Üç Belge. *Sanat Tarihi Dergisi*, 3(3), 115-122.
- ÖNDER, M. (1950). *Tarihi-Turistik Konya Rehberi*. Konya: Yeni Kitap Yayınları.
- ÖNEY, G. (1976). *Türk Çini Sanatı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ÖNGE, Y. (1986). Mevlâna Türbesinin Çini Tezminatı. *I. Milli Mevlana Kongresi-Tebliğler*, (3-5 Mayıs 1985), Konya.
- ÖNKAL, H. (1996). *Anadolu Selçuklu Türbeleri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- ÖNKAL, H. (2015). *Anadolu Selçuklu Türbeleri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.

- ÖZÖNDER, H. (1979). *Konya Mevlâna Dergâhı*. Ankara.
- ÖZÖNDER, H. (1987). Mevlana Türbe ve Külliyesinin Tamir ve İlaveler Kronolojisi. *Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi* (2), 13-75.
- ÖZTÜRK, Ç. ve Baysal, A.F. (2022). Yeni Bilgiler Işığında Kubbe-i Hadrâ Çinileri. *Art-Sanat*, (18), 319– 340.
- PAL, P. ed. (1973). *Islamic Art: The Nasli M. Heeramaneck Collection*. Los Angeles: Museum Associates.
- SALMANİ, M. ve Tanrıkorur, Ş. B. (2024). Konya Mevlânâ Dergâhı Semâhânesi ve Kubbe Kasnağındaki Kuşak Yazıları. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (110), 303-328. <https://doi.org/10.60163/tkhcbva.1458383>.
- SÖNMEZ, Z. (1995). *Başlangıcından 16. Yüzyıla Kadar Anadolu Türk İslam Mimarisinde Sanatçılar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- ŞİKARİ, (1956). *Karamanoğulları Tarihi*, [(M. M. Koman Çev.)]. Konya.
- THE METROPOLITAN MUSEUM OF ART. (2025). *Tile*. <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/445345>. (Erişim Tarihi: 14.08.2025)
- TUNCER, O. C. (1992). *Anadolu Kümbetleri, Beylikler ve Osmanlı Dönemi 3*. Ankara: Adalet Matbaacılık.
- UZLUK, Ş. (1943). Türk Mimarisinde Mevlana Türbesi ve Onun Mimari Değeri. *Konya Halkevi Kültür Dergisi Mevlana Özel Sayısı*, 144-147.
- UZLUK, Ş. (1946). *Mevlana'nın Türbesi*. Konya: Konya Halkevi Yayınları.
- VICTORIA AND ALBERT MUSEUM. (2025a). *Tile Panel*. <https://collections.vam.ac.uk/item/O186235/tile-panel/> . (Erişim Tarihi: 22.05.2025)
- VICTORIA AND ALBERT MUSEUM. (2025b). *Tile*. <https://collections.vam.ac.uk/item/O199695/tile/>. (Erişim Tarihi: 22.06.2025)
- VICTORIA AND ALBERT MUSEUM. (2025c). *Tile*. <https://collections.vam.ac.uk/item/O279438/tile-unknown/> . (Erişim Tarihi: 22.06.2025)
- YAĞMURDUR, M. C. (2023). Türk Kültüründe Türbe Mimarisi ve Mevlana Muhammed Celaledin Belhi'nin Puşide ve Sandukası Hakkında Bir Değerlendirme. *Milli Kültür Araştırmaları Dergisi*, 7 (2), 63-78.
- YETKİN, Ş. (1972). *Anadolu'da Türk Çini Sanatının Gelişmesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- YURTOĞLU, G. (2024). Konya Mevlânâ Külliyesi'nin Celâliye Evkâfı ve Tarihî Gelişim Süreci. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(2), 5